

Kommuner, Regioner, Udbetaling Danmark og Ankestyrelsen

Styrelsen for
Arbejdsmarked
og Rekruttering

Njalsgade 72A
2300 København S
T: 72 21 74 00
E: star@star.dk

www.star.dk

Dato: 20. December 2019

J. Nr. 19/19134

Orientering om lov om ændring af lov om social pension og forskellige andre love (Indførelse af seniorpension)

Folketinget har den 20. december 2019 vedtaget lovforslag L 67, Forslag til lov om ændring af lov om social pension og forskellige andre love (Indførelse af seniorpension). Det forventes, at lovforslaget bliver stadfæstet inden årets udgang.

Lovforslaget, som fremsat, kan findes på Folketingets hjemmeside www.ft.dk, som L 67 Folketinget 2019-2020. Lovforslaget som vedtaget vil kunne findes på www.retsinformation.dk, når det er stadfæstet.

Loven træder i kraft den 1. januar 2020.

Med loven indføres en ny ydelse - seniorpension. Reglerne om seniorpension er indsat som et nyt kapitel 3 a i lov om social pension. Samtidig ophæves de gældende regler om seniorførtidspension, jf. dog overgangsreglerne.

Seniorpension er en helbredsbetingset forsørgelsesydelse for personer med højst 6 år til folkepensionsalderen. Seniorpension modtages som udgangspunkt fra tilkendelsen og frem til folkepensionsalderen.

Denne skrivelse gennemgår betingelserne for ret til seniorpension, som de er beskrevet i lovforslaget og høringsnotatet.

Målgruppen

Ifølge lovens § 26 a., stk. 1 og 2, er det en betingelse for at få tilkendt seniorpension, at:

- 1) personen har højst 6 år til folkepensionsalder,
- 2) personen har haft en langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet med sammenlagt mindst 20-25 års beskæftigelse, og
- 3) personens arbejdsevne er varigt nedsat til højst 15 timer om ugen i forhold til seneste job.

Tidspunkt for ansøgning

Ansøgning om seniorpension indgives til bopælskommunen. Ansøgning kan tidligst indgives 6 måneder før, betingelsen om højst 6 år til folkepensionsalderen er opfyldt.

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om seniorpension senest 6 måneder efter tidspunktet for kommunens modtagelse af ansøgning om seniorpension. Tidspunktet for modtagelse af ansøgningen skal fremgå af sagen og meddeles den pågældende. Hvis fristen i særlige tilfælde ikke kan overholdes, skal borgeren have en redegørelse fra kommunen for, hvad der er årsag til den forlængede sagsbehandlingstid og besked om, hvornår sagen forventes afgjort.

Grundlag for en afgørelse om seniorpension:

Det følger af lovens § 26 c, at grundlaget for en afgørelse om seniorpension skal bestå af:

- 1) Dokumentation for personens langvarige tilknytning til arbejdsmarkedet.
- 2) Beskrivelse af de arbejdsfunktioner, personen har udført i det seneste job.
- 3) Dokumentation for personens ressourcer og udfordringer i det seneste job.
- 4) Den faglige forklaring på, hvorfor personens arbejdsevne anses for varigt nedsat til højst 15 timer om ugen i forhold til det seneste job.

Langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet

Reglerne om langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet, svarer til de regler, der var gældende for ansøgning om førtidspension efter reglerne om seniorførtidspension. Til forskel fra reglerne om seniorførtidspension er der ikke krav om aktuel tilknytning til arbejdsmarkedet i sager om seniorpension.

Retten til seniorpension er betinget af, at ansøgeren, forud for ansøgningen, har haft fuldtidsbeskæftigelse i en eller flere perioder, der sammenlagt svarer til mindst 20-25 år. En ugentlig arbejdstid på mindst 27 timer opgøres som fuldtidsbeskæftigelse. Deltidsbeskæftigelse omregnes forholdsmæssigt til fuldtidsbeskæftigelse.

Ansættelse i fleksjob betragtes som fuldtidsbeskæftigelse uanset den ugentlige arbejdstid.

Mindst 25 års fuldtidsbeskæftigelse

Hvis der er indbetalt fuldt ATP-bidrag i en eller flere sammenlagte beskæftigelsesperioder, jf. bekendtgørelse om Arbejdsmarkedets Tillægspension, i mindst 25 år, anses ansøgeren for at opfylde kravet om fuldtidsbeskæftigelse. Hvis ansøgeren har haft fuldtidsbeskæftigelse i mere end 20 år men mindre end 25 år, skal kommunen foretage en konkret vurdering af, om ansøgeren kan anses for at opfylde beskæftigelseskravet, jf. nedenfor.

Der indbetales fuldt ATP-bidrag ved en arbejdstid på mindst 27 timer pr. uge, jf. bekendtgørelse om Arbejdsmarkedets Tillægspension. Beskæftigelse i fleksjob anses som fuldtidsbeskæftigelse.

20-25 års fuldtidsbeskæftigelse

Når ansøgeren har haft beskæftigelse svarende til mindre end 25 års fuldtidsbeskæftigelse, men mere end 20 år, kan kravet om langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet anses for opfyldt, når kommunen ud fra et konkret skøn vurderer, at pågældende er i målgruppen for seniorpension.

Kommunen kan ved vurderingen fx lægge vægt på:

- Det faktiske eller skønnede antal ugentlige arbejdstimer i perioden, fx om ansøgeren har arbejdet mange timer over mindstekravet til indbetaling af fuldt ATP-bidrag i hele eller store dele af beskæftigelsesperioden.
- Arbejdets karakter, dvs. om arbejdet må anses for at være fysisk eller psykisk belastende og nedslidende.

- At ansøgerens helbred er påvirket efter mange år på arbejdsmarkedet.

Deltidsbeskæftigelse

Perioder med deltidsbeskæftigelse, herunder sæsonarbejde, kan, efter kommunens konkrete vurdering, tælles med ved opgørelsen af omfanget af fuldtidsbeskæftigelse, hvis længden af perioden med arbejdsmarkedstilknytning er forholdsmæssigt øget.

Deltidsbeskæftigelse omregnes forholdsmæssigt til perioder med fuldtidsbeskæftigelse, dvs. i forhold til en ugentlig arbejdstid på mindst 27 timer, som anses for fuldtidsbeskæftigelse i relation til reglerne om seniorpension. Ved fravær af dokumentation for det ugentlige timetal kan kommunen tage udgangspunkt i, at et år på deltid svarer til et halvt års fuldtidsbeskæftigelse.

Seneste job

Ved fastlæggelsen af hvilket job, der skal betragtes som det seneste, og dermed det job, som borgerens arbejdsevne skal vurderes i forhold til, kan der tages udgangspunkt i borgerens egne oplysninger og CV. Hvis der er usikkerhed om kvaliteten af oplysningerne, kan de holdes op mod oplysningerne i ATP eller indkomstregistret.

Det seneste job er i relation til seniorpension defineret som det job af ca. 12 måneders varighed eller længere, som borgeren senest har varetaget. Ordet ”job” omfatter lønmodtagerbeskæftigelse, beskæftigelse som selvstændig erhvervsdrivende, ansættelse i fleksjob mv. Seneste job kan i denne sammenhæng ikke være et job med løntilskud.

Det betyder, at borgerens arbejdsevne skal vurderes efter det job, som borgeren senest har været i stand til at varetage i en længere periode.

For personer, hvor det seneste job er mere end fem år tilbage i tiden, eller som aldrig har haft et job i ca. 12 sammenhængende måneder, fx sæsonarbejdere eller vikarer, kan kortere perioder med samme type job lægges sammen og udgøre seneste job i relation til vurderingen af ret til seniorpension. På den måde kan to forskellige ansættelser som fx pædagogmedhjælper af hver 7 måneders varighed bevirke, at arbejdsevnen vurderes i forhold til jobbet som pædagogmedhjælper, uanset at der er tale om to ansættelser, og at der eventuelt kan ligge en ansættelse af kortere varighed i en anden type job imellem.

Dokumentation for personens ressourcer og udfordringer i det seneste job

Vurderingen af borgerens arbejdsevne skal primært ske på baggrund af helbredsmæssige oplysninger. Andre oplysninger af betydning for borgeren arbejdsevne, fx sociale forhold, skal dog også indgå i vurderingen af arbejdsevnen. Der skal ikke iværksættes aktiviteter med henblik på at afklare eller udvikle arbejdsevnen. Det svarer til de hidtil gældende regler om seniorførtidspension.

Anvendelse af eksisterende oplysninger

For nogle borgere har kommunen allerede en række oplysninger, der kan være med til at belyse borgerens muligheder og begrænsninger i forhold til at varetage seneste job. Disse oplysninger kan og bør anvendes i oplysningen af sagen.

Borgeren kan fx have rehabiliteringsplanens forberedende del, der indeholder lægeattester, oplysninger om borgerens aktuelle arbejdsmarkedsstatus (herunder seneste job) og forventet fremtidsperspektiv i forhold til tilbagevenden til arbejdsmarkedet.

Oplysninger fra rehabiliteringsteamets indstilling om, hvilken indsats der bedst muligt kan bidrage til at hjælpe borgeren tilbage i arbejde, kan også medvirke til afklaringen af borgerens arbejdsevne – uanset at der i relation til seniorpension ikke skal iværksættes initiativer med henblik på udvikling af arbejdsevnen ved beskæftigelsesrettede indsatser. Derudover kan der være oplysninger om borgerens muligheder for at arbejde på baggrund af den beskæftigelsesrettede indsats, fx beskrivelse af hvordan borgeren har klaret sig i en virksomhedspraktik.

Der kan også være en beskrivelse af funktionsevnen i eget hjem, støtteforanstaltninger i form af hjælpemidler eller hjælp til praktiske gøremål i hjemmet, som kan være relevante at lade indgå i dokumentationen af borgerens helbredsmæssige begrænsninger.

Borgere, der er visiteret til fleksjobordningen, har en væsentlig og varig nedsat arbejdsevne i forhold til arbejdsmarkedet i bred forstand. Borgere, der er ansat i fleksjob, vil som regel kunne anses for at opfylde kravet om nedsættelse af arbejdsevnen, hvis den effektive arbejdstid i fleksjobbet er på 15 timer eller mindre om ugen. Det skal ses i lyset af, at jobcenteret skal sikre, at personen udnytter sin arbejdsevne bedst muligt i fleksjobbet. Uanset dette, skal der ved ansøgning om seniorpension foretages en individuel konkret vurdering af, om en borger, der er ansat i et fleksjob, opfylder kravene for at modtage ydelsen.

Borgere, der modtager ledighedsydelse, vil i mange tilfælde opfylde betingelserne om nedsat arbejdsevne, og den aktuelle arbejdsevne vil i mange tilfælde kunne vurderes på baggrund af den forberedende del af borgerens rehabiliteringsplan samt eventuel tidligere ansættelse i fleksjob.

Hvis der på tidspunktet for ansøgningen foreligger tilstrækkeligt med oplysninger om borgerens helbredsmæssige situation og muligheder for at varetage seneste job, kan den samlede helhedsorienterede vurdering af arbejdsevnen ske på baggrund heraf.

Vurdering af arbejdsevnen i forhold til seneste job

Ved vurderingen af borgerens arbejdsevne skal kommunen lægge vægt på de samme elementer, som kommunen gør i andre sager, hvor der indgår en vurdering af borgerens arbejdsevne, fx i sager om visitation til fleksjobordningen eller tilkendelse af førtidspension. Der skal dog ikke lægges vægt på, om der er mulighed for at udvikle borgerens arbejdsevne ved beskæftigelsesrettede indsatser.

I sager om seniorpension skal kommunen alene vurdere arbejdsevnen i forhold til det seneste job, uanset branche. Det vil sige på baggrund af en beskrivelse af, hvilke arbejdsfunktioner den pågældende varetog i seneste job, og en beskrivelse af, hvilke kompetencer, såvel fysiske som mentale, der er en forudsætning for at varetage jobbet.

Kommunen skal foretage en konkret vurdering af borgerens aktuelle arbejdsevne i forhold til det seneste job ved at sammenholde beskrivelsen af arbejdsfunktioner i seneste job med en helhedsorienteret vurdering af arbejdsevnen.

Kommunen skal sikre, at sagerne er tilstrækkelig helbredsmæssigt belyst således, at der kan foretages en korrekt og fyldestgørende vurdering af arbejdsevnen i forhold til seneste job. Der er dog ikke krav om, at der skal være specifikke lægeattester i dokumentationsgrundlaget i sager om seniorpension.

Hvis der fortsat er behandlingsmuligheder, som vil kunne forbedre borgerens arbejdsevne i forhold til seneste job, vil det i nogle tilfælde betyde, at arbejdsevnen ikke umiddelbart vil kunne anses for varigt nedsat i tilstrækkeligt omfang, før behandlingen er afsluttet.

Sundhedsfaglig rådgivning og vurdering

Har kommunen behov for sundhedsfaglig rådgivning eller vurdering for at kunne afgøre en sag om seniorpension, kan kommunen alene rekvirere nye lægeattester fra borgerens praktiserende læge og speciallægeattester fra regionens kliniske funktion. Herudover kan kommunen alene benytte sig af sundhedsfaglig rådgivning fra regionens kliniske funktion. Reglerne svarer til de gældende regler for behandling af sager om førtidspension.

Det betyder, at, hvis kommunen eksempelvis er i tvivl om de helbredsmæssige oplysningers betydning for arbejdsevnen, kan kommunen modtage sundhedsfaglig rådgivning fra sundhedskoordinator fra regionens klinisk funktion.

Hvis kommunen har været i dialog med regionens kliniske funktion og fået sundhedsfaglig rådgivning til tolkning eller vurdering af helbredsoplysningerne i sagen, skal kommunen sikre, at de relevante informationer fra denne rådgivning indgår i sagen.

Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse

Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om tilkendelse eller afslag på seniorpension. Afgørelsen kan indbringes for Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg. Sager om seniorpension skal ikke forelægges kommunens rehabiliteringsteam.

Det er en forudsætning for tilkendelse af seniorpension, at borgeren opfylder de generelle betingelser for at modtage ydelser efter lov om social pension, herudover skal kravene om alder og langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet være opfyldt. Hvis blot ét af kravene ikke er opfyldt, skal kommunen give afslag på tilkendelse af seniorpension, uden der er taget stilling til, om en borger opfylder de helbredsmæssige betingelser for ret til seniorpension.

Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om tilkendelse af seniorpension, hvis:

- Borgeren opfylder de generelle betingelser for at modtage ydelser efter lov om social pension (statsborgerskab, bopæl og bopælstid),
- det er dokumenteret at kravene om alder og langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet er opfyldt og
- det samlet set er dokumenteret, at borgerens arbejdsevnen er varigt nedsat til højst 15 timer om ugen i forhold til det seneste job, ellers skal der gives afslag.

Når kommunen giver afslag på en ansøgning om seniorpension eller tilkender procentandel eller brøkseniorpension, skal kommunen i nødvendigt omfang tilbyde vejledning om andre muligheder for hjælp og støtte. Udbetaling Danmark skal give kommunen meddelelse om procentandel eller brøkseniorpension.

Seniorpensionister modtager seniorpension med samme satser og under samme øvrige betingelser, som gælder for modtagere af førtidspension, bortset fra de særlige regler om hvilende pension, der gælder for seniorpensionister, jf. nedenfor.

Hvilende pension

Hvilende seniorpension og arbejde

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at retten til seniorpension skal være hvilende, hvis pensionisten anmoder herom, eller hvis pensionisten i en længere periode har en arbejdsindkomst af en vis størrelse, som er udtryk for, at pensionisten ikke har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet.

Kommunen kan træffe afgørelse om, at pensionen skal gøres hvilende, hvis pensionisten i en længere periode har en indkomst ved arbejde svarende til 216.360 kr. om året, hvis pensionisten samtidig arbejder, hvad der i indtjeningsperioden svarer til mere end gennemsnitligt 15 timer om ugen. Dette gælder, uanset om arbejdet udføres i seneste job eller i et andet job.

Når Udbetaling Danmark registrerer indkomster ved arbejde, der for tre måneder i træk overstiger, hvad der svarer til 216.360 kr. årligt, og hvis pensionisten i indtjeningsperioden samtidig arbejder, hvad der svarer til mere end 15 timer om ugen, giver Udbetaling Danmark besked til både kommunen og pensionisten. Udbetaling Danmark skal samtidig orientere pensionisten om reglerne for hvilende pension.

Kommunen skal på baggrund af oplysninger fra Udbetaling Danmark vurdere, om pensionen skal gøres hvilende, fx ved at kontakte pensionisten og forhøre sig om den forventede varighed og karakter af arbejdet. Hvis kommunen vurderer, at pensionen skal gøres hvilende, skal kommunen træffe afgørelse om hvilende pension og orientere borgeren. Pensionen kan ikke gøres hvilende med tilbagevirkende kraft. Pensionsudbetalingen genoptages, når pensionisten anmoder om det, og omfanget af arbejde og indkomst ikke længere er til hinder for det.

Udbetaling Danmark træffer afgørelse om hvilende seniorpension for borgere i udlandet, når borgeren har arbejde og indkomst, som er udtryk for, at pensionisten ikke har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet. For borgerere, der bor og arbejder i udlandet, kan der være andre indtægtsmæssige forhold, der gør sig gældende, da lønnen kan være på et andet niveau i det pågældende land.

Når der skal tages stilling til, om en seniorpension skal gøres hvilende på grund af omfanget af arbejde og indkomst, vil der altid skulle foretages en konkret vurdering af, om den opnåede indtægt og arbejdets omfang er udtryk for, at pensionisten har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet eller ej.

Hvilende pension og fleksjob

Seniorpensionister har, i lighed med førtidspensionister, mulighed for at blive visiteret til og ansat i et fleksjob. Når en seniorpensionist overgår til fleksjob, skal seniorpensionen gøres hvilende. Dette svarer til de gældende regler om overgang fra førtidspension til fleksjob.

Indberetning af sager om seniorpension

Kommunerne skal indberette afgørelser i sager om seniorpension til Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering i samme system, som kommunerne i dag indberetter sager om førtidspension. I sager, hvor der gives afslag på seniorpension, skal årsagen til afslaget fremgå af indberetningen. Det skal således fremgå, om afslaget skyldes, at borgeren ikke opfylder de almindelige betingelser for at modtage ydelser efter lov om social pension (indfødsret, bopæl og optjening), alder, langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet eller om det er på grund af, at arbejdsevnen ikke er varigt nedsat til mindst 15 timer om ugen i forhold til seneste job.

Ikrafttrædelse og overgangsregler

Loven træder i kraft den 1. januar 2020.

Færdigbehandling af ansøgninger om seniorførtidspension

Ansøgninger om førtidspension efter reglerne seniorførtidspension, der er indgivet til kommunen inden den 1. januar 2020, men som endnu ikke er afgjort den 1. januar 2020, behandles efter de hidtil gældende regler om seniorførtidspension. Ansøgerne om seniorførtidspension, kan dog fra 1. januar 2020 vælge at få ansøgningen behandlet enten efter reglerne om seniorpension eller efter reglerne om seniorførtidspension. I begge tilfælde lægges tidspunktet for indgivelse af ansøgning om førtidspension efter reglerne om seniorførtidspension til grund for behandling af sagen. Seniorpension kan dog tidligst udbetales med virkning fra 1. januar 2020, hvor ordningen træder i kraft.

Overgangsregler om optjening

Optjening af retten til seniorpension opgøres på samme måde, som retten til førtidspension efter lov om social pension.

Ret til fuld seniorpension er således betinget af fast bopæl her i riget i mindst 9/10 af optjeningsperioden fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. Er betingelsen for fuld seniorpension ikke opfyldt, fastsættes pensionen efter forholdet mellem bopælstiden og 9/10 af optjeningsperioden fra det fyldte 15. år til folkepensionsalderen, jf. § 6 i lov om social pension.

Der gælder særlige regler for optjeningen af seniorpension, for personer, der når folkepensionsalderen inden den 1. juli 2025.

Der gælder desuden særlige regler om sidestilling af bopælstid med bopæl her i riget for flygtninge, som når folkepensionsalderen inden den 1. januar 2021, og som er indrejst i Danmark inden den 1. september 2015.

De særlige regler gennemgås nedenfor.

Overgangsregler for personer, der når folkepensionsalderen inden den 1. juli 2025

Der gælder lempeligere krav til optjening af seniorpension for personer, der når folkepensionsalderen inden 1. juli 2025, jf. § 23 i L 67 (Indførelse af seniorpension). Reglerne svarer til de overgangsregler der gælder for førtidspension, jf. overgangsbestemmelsen i § 6 i lov nr. 442 af 8 maj 2018.

De nævnte relevante overgangsbestemmelser, som finder anvendelse for ret til førtidspension og overgang til folkepension, finder tilsvarende anvendelse for seniorpension og overgang til folkepension.

- *Optjening af ret til seniorpension og beregning af brøkpension*
Personer, der når folkepensionsalderen før 1. juli 2025, optjener ret til fuld seniorpension, når bopælstiden udgør 4/5 af årene fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes. Er denne betingelse ikke opfyldt, fastsættes pensionen efter forholdet mellem bopælstiden og 4/5 af tiden fra det fyldte 15. år til det tidspunkt, hvorfra pensionen ydes (brøkpension).

Hvis en seniorpensionist ikke har optjent ret til fuld pension, men alene optjent ret til en brøkseniorpension, beregnes pensionen i første omgang på samme måde som for en fuld pension, se kapitel 4 a i lov om social pension. Den beregnede pension nedsættes herefter til den fastsatte brøk.

Der gælder tilsvarende regler for førtidspensionister, der når folkepensionsalderen før 1. juli 2025.

- *Minimumbeløb, beløb, afrunding af beløb og nedsættelse af supplerende pensionsydelse*

Seniorpensionen udbetales ikke, hvis den udgør mindre end et minimumbeløb, svarende til 1/40 af en fuld seniorpension. For personer, der overgår fra en brøkseniorpension til en brøkfølgepension, nedsættes den beregnede supplerende pensionsydelse til den fastsatte brøk. Efter overgang til folkepension udbetales pensionen ikke, hvis den udgør mindre end 1/40 af grundbeløbet.

Der henvises til beløbsgrænserne i kapitel 7 i lov om social pension.

Der gælder tilsvarende regler for førtidspensionister, der når folkepensionsalderen før 1. juli 2025.

Opgørelse af bopælstid for seniorpension for flygtninge, der når folkepensionsalderen inden den 1. januar 2021

Ved tilkendelse af seniorpension til personer, der når folkepensionsalderen inden den 1. januar 2021, og som er meddelt opholdstilladelse i Danmark efter udlændingelovens §§ 7 eller 8, og som er indrejst i Danmark inden den 1. september 2015, sidestilles bopælstid i oprindelseslandet med bopæl her i riget. Det samme gælder andre lande, hvor den pågældende har haft bopæl på et grundlag svarende til det, der er nævnt i § 7 i udlændingeloven. Disse regler gælder, uanset om den pågældende opnår dansk indfødsret, men anvendes kun, så længe den pågældende har fast bopæl her i riget, og anvendes ikke for perioder, hvor der er ret til pension fra oprindelseslandet og andre lande, hvor den pågældende har haft bopæl på et grundlag svarende til det, der er nævnt i § 7 i udlændingeloven. Sidestillingen finder tilsvarende anvendelse, når en person overgår fra seniorpension til folkepension ved folkepensionsalderen.

Der gælder tilsvarende regler for førtidspension.

Overgang fra seniorpension til folkepension

Ved folkepensionsalderen overgår seniorpensionister automatisk til folkepension. Folkepensionen udbetales med samme brøk, som seniorpensionen har været fastsat.

Der gælder tilsvarende regler for førtidspensionister, der når folkepensionsalderen før 1. juli 2025.

Venlig hilsen

Peter Truels Nielsen

Kontorchef